

Obsah

Předmluva	13
1 Klientův přirozený svět jako východisko sociální práce	17
Oldřich Matoušek	
Literatura	26
2 Sociální práce se zneužívanými, týranými a zanedbávanými dětmi a jejich rodinami	27
Oldřich Matoušek	
2.1 Posuzování špatného zacházení s dítětem	28
2.2 Charakteristiky obětí a jejich rodin	29
2.3 Reakce společnosti na špatné zacházení s dítětem	31
2.4 Možnosti intervence	33
<i>Péče o dětské oběti</i>	33
<i>Péče o oběti v dospělosti</i>	34
<i>Programy pro dospělé</i>	34
<i>Intervenční programy orientované na rodinu</i>	36
2.5 Preventivní programy	37
Literatura	41
3 Sociální práce s osamocenými rodiči	43
Pavla Kodymová, Jana Kolářková	
3.1 Osamocení rodič	44

3.2	Rizika osamoceného rodičovství	44
	<i>Ohrožení základních funkcí rodiny</i>	45
	<i>Ekonomické znevýhodnění</i>	45
	<i>Nezaměstnanost</i>	46
	<i>Bytová problematika</i>	46
	<i>Sociální izolace</i>	47
	<i>Problém sociálního vyloučení (exkluze)</i>	47
3.3	Podpora osamocených rodičů	47
	<i>Dávky sociální péče</i>	48
	<i>Sociální služby</i>	48
3.4	Principy sociální práce s osamocenými rodiči	50
	Literatura	54
4	Sociální práce s rodinami v rozvodu	57
	Oldřich Matoušek, Šárka Uhlíková	
4.1	Manželství jako soustava smluv	57
4.2	Typy rozvodů	61
	<i>Opuštění partnera, aniž byla navázána silnější vazba</i>	61
	<i>Vyústění prvních krizí</i>	61
	<i>Odmítnutí partnera, protože se u něj projevíly</i> <i>předtím málo zřetelné rysy</i>	62
	<i>Výčerpání vztahu</i>	62
4.3	Rozvod jako proces	63
	<i>Období ambivalence</i>	63
	<i>Vlastní rozvod</i>	63
	<i>Období po rozvodu</i>	64
4.4	Postavení dítěte v průběhu rozvodu a po něm	65
4.5	Principy pomoci	68
4.6	Řešení porozvodových sporů o děti	70
	Literatura	74
5	Sociální práce s mnohoproblémovými rodinami	75
	Oldřich Matoušek	
5.1	Pokusy o interpretaci chování MPR	78
5.2	Principy terapeutické práce s MPR	79
	<i>První kontakt</i>	79
	<i>Definice cílů</i>	80
	<i>Postup terapie</i>	81
	<i>Organizace terapie</i>	85
	Literatura	87

6 Sociální práce se zdravotně znevýhodněnými	89
Jana Koláčková, Pavla Kodymová	
6.1 Terminologie	91
6.2 Koncepce ucelené rehabilitace	92
<i>Sociální rehabilitace v rámci ucelené rehabilitace</i>	94
<i>Dávky a sociální služby</i>	94
6.3 Ideál inkluze, případně integrace	97
<i>Sociální práce jako nástroj proti sociálnímu vyloučení</i>	99
6.4 Východiska sociální práce se zdravotně znevýhodněnými	101
<i>Od izolace k socializaci a integraci</i>	101
<i>Nezávislý způsob života</i>	102
6.5 Závěr	104
Literatura	108
7 Sociální práce s lidmi s mentálním postižením	111
Hedvika Hrušková, Oldřich Matoušek, Erika Landischová	
7.1 Principy a cíle práce s mentálně postiženými	112
<i>Obecné principy</i>	113
<i>Cíle práce</i>	113
7.2 Nástin vývoje služeb pro mentálně postižené	115
7.3 Metody a techniky	116
<i>Asistence</i>	116
<i>Individuální a skupinová sociálně-terapeutická práce</i>	117
<i>Pracovní a umělecké terapie</i>	119
<i>Komunitní podpora</i>	120
<i>Péče</i>	120
7.4 Zapojení a spolupráce vybraných profesí	120
7.5 Přehled poskytovaných služeb	121
<i>Raná péče</i>	121
<i>Starší děti</i>	122
<i>Mládež a dospělí</i>	123
7.6 Způsoby hodnocení kvality	126
Literatura	131
8 Sociální práce s duševně nemocnými	133
Václava Probstová	
8.1 Sociální pracovník jako poskytovatel péče o duševně nemocné	135
8.2 Sociální práce v kontextu komunitní péče o duševně nemocné	138
<i>Moderní psychiatrická rehabilitace</i>	139
<i>Případové vedení</i>	140
<i>Týmová práce</i>	143

8.3	Práce s rodinou duševně nemocných	144
8.4	Specifické potřeby duševně nemocných	145
	<i>Bydlení</i>	145
	<i>Práce</i>	148
	<i>Volný čas</i>	150
8.5	Podpora svépomocného hnutí, obhajování práv klientů	151
8.6	Měření úspěšnosti programů a intervencí	152
8.7	Závěr	152
	Literatura	159
9	Sociální práce se starými lidmi	163
	Hana Janečková	
9.1	Kritické body v sociální práci se seniory	164
9.2	Sociální práce se seniory ve zdravotnických zařízeních	165
	<i>Úloha sociálního pracovníka při propouštění</i> <i>starého rizikového pacienta z akutní péče</i>	166
	<i>Sociální práce s rodinou nemocného seniora</i>	168
	<i>Přímá sociální práce se starším pacientem</i>	170
9.3	Sociální práce se starými lidmi v domácím prostředí a v komunitě	171
	<i>Sociální práce se starými lidmi žijícími doma</i>	172
	<i>Komunitní sociální práce se seniory</i>	175
9.4	Sociální práce se seniory v rezidenčních zařízeních	177
	<i>Činnosti sociálního pracovníka v domově důchodců</i>	180
9.5	Péče o člověka s demencí	183
9.6	Výbrané metody sociální práce se seniory upoutanými na lůžko, s těžkým postižením a s omezením v pohybu nebo v komunikaci	184
	<i>Validace</i>	185
	<i>Preterapie</i>	186
	<i>Práce se vzpomínkami</i>	188
9.7	Kvalita sociální práce se seniory	189
	Literatura	190
10	Sociální práce s lidmi umírajícími v hospici	195
	Marie Svatošová	
10.1	Potřeby nemocného	196
	<i>Co je zdraví a co je nemoc</i>	196
	<i>Pravda z hlediska potřeb nemocného</i>	197
	<i>Fáze umírání podle Kübler-Rossové</i>	197

10.2 Paliativní medicína	198
<i>Význam a možnosti paliativní medicíny</i>	199
<i>Léčba bolesti</i>	199
<i>Symptomy a utrpení</i>	200
10.3 Hospice	201
<i>Indikace a formy hospicové péče</i>	201
<i>Zvláštnosti hospicové péče</i>	202
<i>Dětský hospic</i>	204
10.4 Vlastní sociální práce s umírajícími	204
<i>Postavení sociálního pracovníka v hospicovém týmu</i>	205
<i>Role sociálního pracovníka</i>	205
<i>Zvláštnosti sociální práce v dětské hospicové péči</i>	207
Literatura	210
11 Sociální práce s uživateli drog	211
Pavína Müllerová, Oldřich Matoušek, Andrea Vondrášková	
11.1 Cílová skupina	212
11.2 Cíle a principy práce s uživateli drog	212
11.3 Druhy služeb a zařízení, které jsou v ČR zaměřeny přímo na práci s uživateli drog	214
<i>Stávající služby a zařízení</i>	215
<i>Předpokládané trendy ve vývoji služeb</i>	216
11.4 Sociální práce v nízkoprahových službách	217
<i>Terénní sociální práce s uživateli drog</i>	217
<i>Předléčebné poradenství a práce s klientovou motivací</i>	219
11.5 Sociální práce v průběhu pobytové léčby	221
11.6 Sociální práce v následné péči	223
11.7 Hodnocení kvality služeb	224
Literatura	225
12 Sociální práce s oběťmi násilí v rodině	227
Ludmila Čírtková, Petra Vitoušová	
12.1 Pachatelé a oběti	228
<i>Pachatelé</i>	228
<i>Oběti</i>	231
12.2 Reakce společnosti na domácí násilí	233
12.3 Výsledky šetření obětí v Bílém kruhu bezpečí	236
12.4 Principy práce s oběťmi domácího násilí	240
Literatura	248

13 Sociální práce s ženami, které poskytují placené sexuální služby	251
Hana Malinová	
13.1 Charakteristiky žen, které poskytují sexuální služby	251
<i>Motivace k prostitučnímu chování</i>	253
13.2 Společnost a prostitute	255
<i>Sexuálně přenosné infekce a jejich prevence</i>	256
<i>Zdaňování příjmů z prostituce</i>	258
13.3 Strategie a cíle sociální práce s prostitutkami	259
<i>Zmírňování škod</i>	259
<i>Resocializace a prevence návratu</i>	260
13.4 Metody práce v závislosti na prostředí	262
<i>Streetwork – sociální práce na ulici</i>	262
<i>Práce v podnicích, kde jsou poskytovány sexuální služby</i>	264
<i>Institucionální pomoc</i>	264
Literatura	266
14 Sociální práce s rizikovou mládeží	267
Oldřich Matoušek	
14.1 Hlavní typy rizik	268
14.2 Instituce a služby zabývající se rizikovou mládeží – situace v České republice	270
14.3 Druhy programů pro ohrožené děti a mládež	274
<i>Intervence před vznikem delikventního chování neboli primární prevence</i>	274
<i>Mimosoudní intervence neboli sekundární prevence</i>	275
<i>Práce s odsouzenými, terciární prevence</i>	276
14.4 Efektivita programů	277
14.5 Vodítka pro konstrukci funkčního programu	278
Literatura	280
15 Sociální práce v rámci probační a mediační služby	283
Andrea Kroftová, Lenka Ouředníčková	
15.1 Cílová skupina	284
<i>Pachatelé trestných činů (provinění)</i>	284
<i>Osoby poškozené trestnou činností</i>	285
15.2 Poslání, cíl a zásady činnosti PMS	285
<i>Restorativní justice</i>	285
<i>Poslání PMS</i>	286
<i>Cíle působení Probační a mediační služby</i>	286
<i>Zásady a principy činnosti pracovníků Probační a mediační služby</i>	286
15.3 Historie vzniku PMS	287

15.4 Sociální práce v PMS	289
<i>Přípravné řízení a řízení před soudem</i>	289
<i>Probace</i>	292
<i>Obecně prospěšné práce</i>	294
<i>Parole</i>	296
Literatura	298
16 Sociální práce s nezaměstnanými	299
Pavla Kodymová, Jana Kolářková	
16.1 Druhy a příčiny nezaměstnanosti	299
16.2 Rizikové skupiny	301
16.3 Psychické důsledky nezaměstnanosti	303
<i>Průběh reakce na ztrátu zaměstnání</i>	303
<i>Psychické změny vyvolané dlouhodobou nezaměstnaností</i>	303
16.4 Sociální důsledky nezaměstnanosti	304
<i>Ztráta sociálního statusu</i>	305
<i>Snížení životní úrovně</i>	305
<i>Sociální role nezaměstnaného</i>	305
<i>Sociální izolace</i>	306
<i>Nezaměstnanost a sociální selhání</i>	306
<i>Rodina nezaměstnaného</i>	307
16.5 Genderový mainstreaming	308
16.6 Principy sociální práce s nezaměstnanými	309
Literatura	312
17 Sociální práce s bezdomovci	315
Gabriela Schwarzová	
17.1 Charakteristika cílové skupiny	315
<i>Lidé ohrožení bezdomovectvím</i>	316
<i>Vývoj pojmu bezdomovec</i>	317
<i>Statistické údaje o lidech bez domova</i>	317
17.2 Příčiny bezdomovectví	317
<i>Faktory způsobující ztrátu domova</i>	317
<i>Percepce bezdomovectví</i>	318
<i>Individuální důsledky bezdomovectví</i>	320
17.3 Bezdomovectví – praktické přístupy	320
<i>Preventivní aktivity</i>	320
<i>Služby zaměřené na naplnění základních potřeb</i>	322
<i>Služby zaměřené na reintegraci a soběstačnost</i>	324
17.4 Organizace pracujících s bezdomovci	328
17.5 Závěr	328
Literatura	329

18 Sociální práce s uprchlíky	331
Tereza Günterová	
18.1 Cílová skupina	331
18.2 Principy práce s uprchlíky	333
18.3 Legislativní rámec sociální práce s uprchlíky v ČR	335
18.4 Typy sociálních služeb poskytovaných uprchlíkům	338
18.5 Specifika sociální práce s uprchlíky	339
18.6 Spolupráce s jinými profesionály	340
18.7 Problémy v systému pomoci uprchlíkům	341
Literatura	344
Rejstřík	347